

Průvodce – Cesta do paměti hradu Štramberk

Válcová věž Trúba – nejstarší a jediná zachovalá stavba původního hradu s novodobým přístavkem se schody. Původní vstup byl 7 metrů nad zemí z ochozu spojeného s palácem. Ve věži je nově nainstalována výstava „Expozice Cesta do paměti Štramberké Trúbky“.

V těchto místech stála druhá hradní brána.

Dnes prostřední nádvoří s příjemným venkovním posezením před Chatou Dr. Hrstky.

Vnitřní hrad. Původně byl jen prostou obytnou budovou s věží a dvorkem, teprve později rozšířený o prostorný palác s více místnostmi. Budovy byly podle starého vyobrazení zakončeny ochozy a cimbuřím a ustupujícími valbovými střechami. Ve sklepech bylo uschováno víno, potraviny, sušené ovoce, výrobky nutné k chodu hradu, v patrech byly obytné světnice, horní patro obývala družina a nepočetná posádka 3–5 mužů střežící hrad.

Dnes dolní nádvoří u Dřevjanky na hradbách nabízí posezení s občerstvením a úžasným výhledem.

Šedá plocha vymezuje rozsah dnešní Chaty Dr. Hrstky (původně Rašínovy z roku 1925).

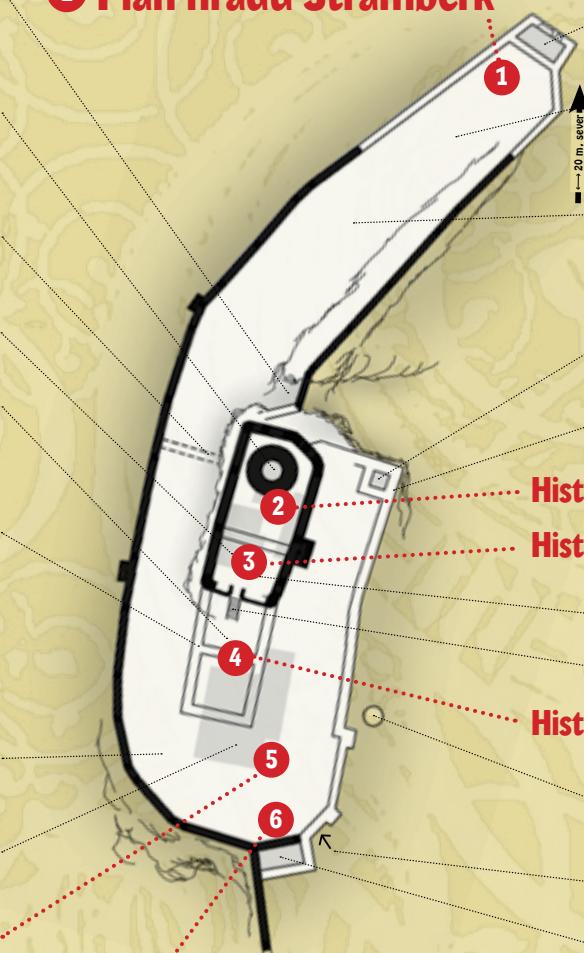
Jeskyně Slámová služ

Plán hradu Štramberk

1 – 6 rozmístění infopanelů

Ve skále vylámaný příkop.

1 Plán hradu Štramberk

Brána do hradu stála až u městských hradeb. Poblíž původního vstupu stojí novodobá brána.

Cesta do předbraní byla uzavřena z obou stran koridorem.

Předbraní vzniklo zřejmě až po vysazení města, aby se jeho opevnění dotýkalo hradeb hradu Strahlenberg – Štramberk.

Zbytky východní hranolové věže nad městem.

Obvodové zdi zpevňované pilíři. Za nimi stávaly stáje a hospodářské budovy, kovárna, dřevník, kůlny.

Dnes horní nádvoří u Jaroňkovy útluny s vyhlídkou a posezením.

Historie hradu Štramberk

Historie Jaroňkovy útluny

Historie Chaty Dr. Hrstky

Cisterna na vodu nebo studna.

Vstup do hradu po schodech z náměstí.

Západní hranolová věž střežící vstup z města.

Rekonstrukci hradu a půdorys zhotobil Rostislav Vojkovský pro řadu průvodců »Putujeme po hradech a zámcích«

2 Vítejte na hradě Štramberk!

Hrad Štramberk – zřícenina hradu, jehož původ není znám, je spojován se zeměpanskou správou území či obranou zemských hranic. Nejnovější práce považují za stavitele hradu šlechtický rod Benešoviců, resp. olomoucká přemyslovská knížata po roce 1200.

Ve 13. století byl hrad majetkem duchovního a rytířského řádu templářů (Literatura: T. J. Pešina, *Prodromus Moraviographiae*, 1663).

Po zrušení řádu v roce 1312 byl hrad v držení českého krále Jana Lucemburského a v letech 1333–1346 moravského markraběte Karla, pozdějšího českého krále Karla IV.

Od roku 1350 (1359 jako castrum Strallenberg) byl 25 let majetkem zakladatele města, moravského markraběte Jana Jindřicha, od roku 1375 pak jeho syna, markraběte Jošta Lucemburského. Nejvýznamnějším majitelem hradu po roce 1380 byla moravsko-slezská větev rodu Benešoviců – páni z Kravař (do roku 1433). Po roce 1533 začal hrad postupně chátrat.

V letech 1901–1903 byla válcová věž zastřešena a upravena na rozhlednu dle návrhu významného pražského architekta Kamila Hilberta. Vnější hradby byly místy dozděny a postaveny dvě hradní brány. Gotická věž hradu s areálem a přilehlými úseků opevnění (NKP), pro níž se ujal název Trúba (lidově Kulatina), tvoří výraznou dominantu města, které je od roku 1994 jejím majitelem.

4 Historie Chaty Dr. Hrstky

Se stavbou Rašínovy chaty bylo započato v prvních jarních dnech 1925 podle plánů arch. Františka Grossmana a dne 1. srpna 1925 odevzdal stavitele J. Gregor ze Zubří odboru a turistické veřejnosti chatu k užívání. V chatě byly v přízemí upraveny dvě společné nočlehárny se 14 lůžky – 10 pro pány, 4 pro dámy. V prvním patře, k němuž byl přístup po valašské verandě, se nacházely 4 pokoje o 12 lůžkách. Chodba byla vyzdobena zvětšenými fotografiemi typických štramberkých uliček. Lesník před chatou poskytl turistům příjemný chládek. Okolí Rašínovy chaty bylo dodatečně (1928) využitou úpravou hradebního zdíva doplněno na nádvoří, umožňující pobyt sportovců (motocyklistů i automobilistů). Po II. světové válce pak byla „Rašínova chata“ přejmenována na „Chatu Dr. Hrstky“.

Dodejme ještě, že budova téměř kopiruje původní umístění tzv. dolního hradního paláce, z něhož vedl padací most do druhé z budov pod Trúbou (horní palác), který stál zhruba v místech dnešní Jaroňkovy útulny.

3 Historie Jaroňkovy útulny

Už v roce 1904 bylo nutné zbudovat krytý útulek pro výletníky a turisty. Skrovým nákladem byla proto postavena dřevěná, šindellem krytá „veranda“. Bohužel ji při jedné z jarních bouří roku 1905 odnesla větrná smršt do údolí a rozmetala po svazích Zámeckého vrchu.

Ostravský architekt, pan Josef Pokorný, ochotně a nezištěně vypracoval během tří měsíců plány pro novou krytu dřevěnou turistickou útulnu. Během dalších tří měsíců pod dozorem pana architekta a za přispění tehdy stávkujících dělníků kopřivnické wagonky turisté útulnu postavili za celkový obnos tisíc zlatých.

Jak řady turistů rostly, útulna „U Mědínků“ nemohla vyhovovat turistickému přílivu. Proto bylo na valné hromadě v roce 1924 rozhodnuto útulnu

Foto: archiv Muzea Novojičínska

přestavět, rozšířit a stylově vybavit. Na jejím místě tak v roce 1925 vznikla Jaroňkova útulna. Stavbu s lidovými prvky navrhl malíř Bohumír Jaroněk.

5 Jeskyně Slámová sluj

Při kopání základů pro Chatu Dr. Hrstky byla v roce 1924 nalezena puklinová jeskyně o průlezné hloubce 54 metrů. Jeskyně byla pojmenována podle povídáře a národního buditele

Dr. Františka Slámy, který ve svých povídářích a románech často zmiňoval podzemní prostory pod štramberkým hradem.

Jeskyně je otevřena volně k nahlédnutí vzdály v otevírací době Štramberké Trúbky a vchod do ní najdete pod Chatou Dr. Hrstky vedle naší Dřevjanky na hradbách.

Jeskyně vznikla přirozenými gravitačními pochody ve vápencovém masivu pod Chatou Dr. Hrstky. Chodby takto vzniklých jeskyní jsou úzké, vysoké a pravidelně tvarované. V hloubce asi

Foto: archiv Vlastivědného krajového ústavu

40 metrů je možné vidět i malé krápníky. S hloubkou 51 metrů se jedná o druhou nejhlubší rozsedlinovou jeskyně v ČR (prvenství drží Kněžňanská jeskyně s hloubkou 57,5 metrů).

Journey into the memory of the Štramberk Tower

A moat was cut out of the rock.

The round tower – the oldest part of the original castle, and the only part still surviving today. The staircase is a modern addition. The original entrance was 7 metres a. g. l., accessed from a walkway leading to the palace.

Here there was a second gateway to the castle.

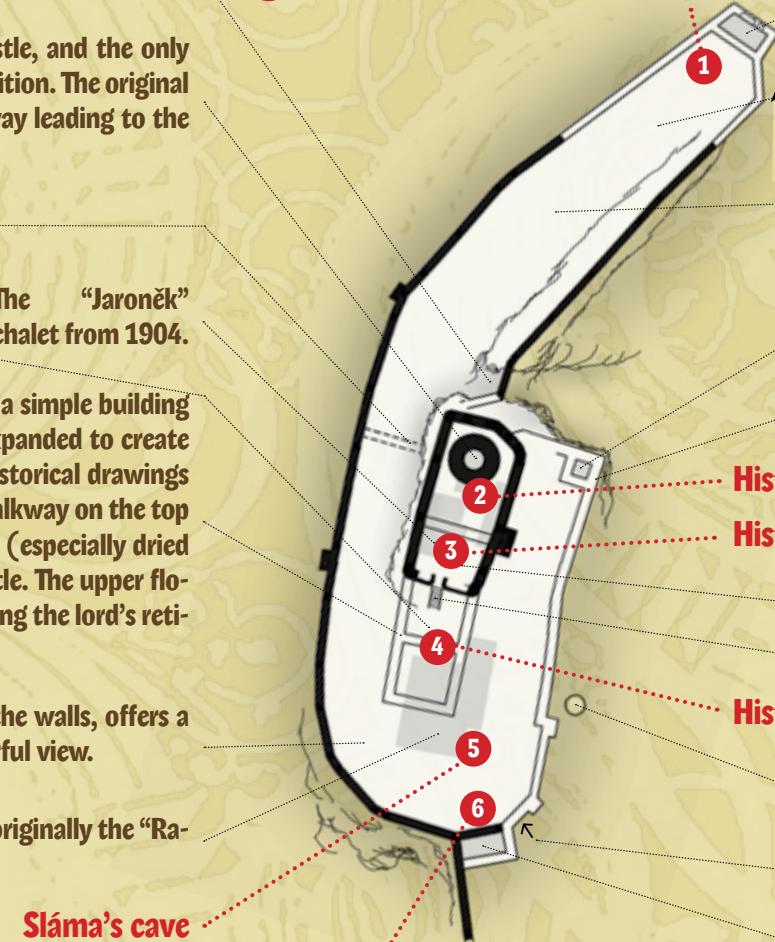
Today the central courtyard, with a pleasant seating area outside Dr Hrstka's cottage.

The inner ward of the castle. Originally there was just a simple building with a tower and a courtyard area, but it was later expanded to create a spacious palace with several rooms. According to historical drawings the buildings had hip roofs, with battlements and a walkway on the top of the walls. The cellars were used to store wine, food (especially dried fruit), and various other essential supplies for the castle. The upper floors contained the living areas, with the top floor housing the lord's retinue and a small group of castle guards (3–5 men).

Today the lower courtyard, near the wooden hut on the walls, offers a pleasant seating area with refreshments and a wonderful view.

Today the grey area is the site of Dr Hrstka's cottage (originally the "Rašín" cottage built in 1925).

① Plan of Štramberk castle

Plan of Štramberk castle

①–⑥ position of the infopanels

The plan and artist's impression of the castle were drawn by Rostislav Vojkovský for a series of guidebooks to Czech castles and chateaux

Projekt vznikl
za příspěvku Nadace ČEZ

Moravskoslezský
kraj

R. JELÍNEK

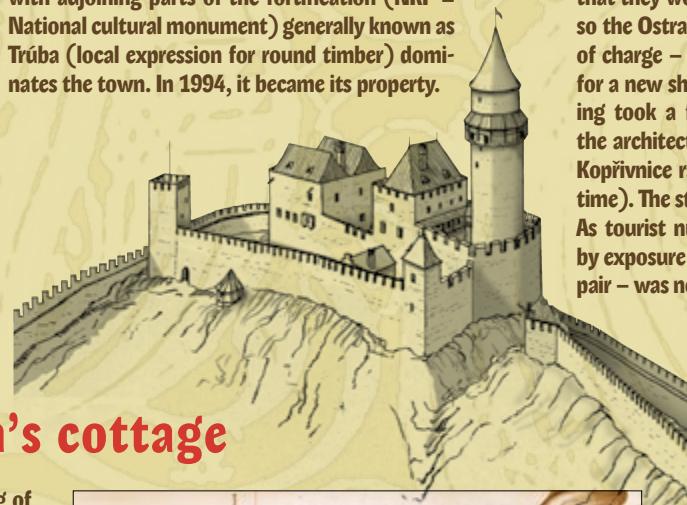
Partneři hradu Štramberk:

2 Welcome to the Štramberk castle!

Štramberk Castle – castle (ruins) of unknown origin. Apparently, it was to protect country boundaries. According to the most recent information, the castle was built either by members of the aristocratic family, Benešovic, or more precisely, after 1200, by the princes of the Přemyslide family. In the 13th century, the castle was owned by the knights of the Templar order (see T. J. Pešina, *Prodromus Moraviographiae*, 1663). After the abolition of the order in 1312, the castle came under the administration of the Czech king Jan Lucemburský and, between 1333 and 1346, it was owned by the Moravian margrave Karel, later King of Bohemia (Charles IV). From 1350 (since 1359 called castrum Strallenberg), it was 25 later owned by the Moravian margrave Jan Jindřich, the founder of the town; then in 1375 it was taken over by his son, the margrave Jošt Lucemburský. After 1380, the most important owners of the castle were members of the Moravian-Silesian branch of the family Benešovic, the lords of

Kravaře (until 1433). After 1533, the castle started to deteriorate.

Between 1901 and 1903, its cylindrical tower called "bergrit" was covered with a roof and changed into a lookout designed by the famous Prague architect Kamil Hilbert. The outer ramparts were partly repaired and completed with two gates. The gothic tower of the castle together with adjoining parts of the fortification (NKP = National cultural monument) generally known as Trúba (local expression for round timber) dominates the town. In 1994, it became its property.

4 History of Dr Hrstka's cottage

Building work on the cottage began in the early spring of 1925 to plans by the architect František Grossman, with construction supervised by the builder J. Gregor from Zubří. The cottage was opened to the public on 1 August, when it was presented to the local branch of the Tourist Club. On the ground floor there were 2 communal bunkrooms with space for 14 people – one for 10 men, and the other for 4 women. On the upper floor – with access via an outside veranda – there were 4 rooms containing 12 beds in total. The corridor was hung with enlarged photographs of typical Štramberk street scenes. The wooded area outside the cottage provided welcome shade for hikers. In 1928 several alterations were made to the surrounding area, with the castle walls modified to create a courtyard where the owners of cars or motorcycles could park their vehicles. After the Second World War the cottage was renamed in honour of the doctor and local historian Dr Adolf Hrstka.

The cottage was built almost exactly on the original site of the former 'Lower Castle Palace', which was connected to the 'Upper Palace' under the Trúba tower by a drawbridge. The 'Upper Palace' was roughly where Jaroněk's shelter stands today.

3 History of Jaroněk's shelter

As long ago as 1904, it was deemed necessary to build a covered shelter for visitors and hikers. To minimize costs, a simple timber-framed and wood-tiled 'veranda' was built. Unfortunately, this structure was destroyed by a spring storm in 1905, when powerful winds carried it away and scattered its debris all over the hillside.

The members of the local hikers' club were determined that they would not be defeated by the elements, and so the Ostrava architect Josef Pokorný – working free of charge – took just three months to draw up plans for a new shelter, also to be made of wood. The building took a further three months to complete, with the architect supervising a team of workers from the Kopřivnice railway works (who were on strike at the time). The structure cost one thousand gulden.

As tourist numbers grew, the old shelter – damaged by exposure to the elements, and in a poor state of repair – was no longer adequate for their needs. In 1924,

Photo: Archive of the Muzeum Novojičínska

the local branch of the hiking club decided to renovate the shelter during the winter months, extending it and installing furniture. The new building, designed by the painter Bohumír Jaroněk in a style inspired by local folk art and crafts, was opened to the public in 1925.

5 Sláma's cave

In 1924, workers digging the foundations for Dr Hrstka's cottage discovered a cave (54 metres in depth). The cave was named

after the writer Dr František Sláma, whose works often mentioned the mysterious cave systems under Štramberk Castle.

The cave can be viewed at any time during the opening hours of the 'Trúba' tower. The entrance is below Dr. Hrstka's cottage, next to the wooden hut on the castle walls.

This cave was formed by natural gravitational processes in the limestone massif below Dr Hrstka's cottage. The tunnels in this type of cave are narrow, tall and regularly shaped. At a depth of around 40 metres below ground, small

Photo: Archive of Václavského Rájek

stalagmites and stalactites can be seen. With a depth of 51 metres, this is the second deepest fissure cave in the Czech Republic (after Kněhyně at 57.5 metres).

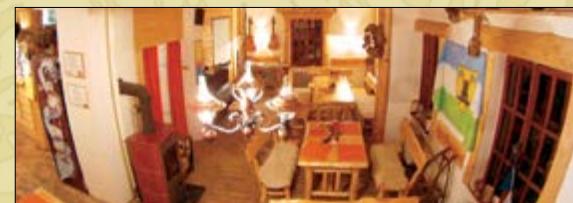

Photo: Archive of Václavského Rájek

Droga do kart pamięci Sztamberskiej Truby

Droga do kart pamięci Sztamberskiej Truby

Fosa wydrążona w skale.

Wieża w kształcie walca – najstarsza i jedyna zachowana budowla pierwotnego zamku ze współczesną przybudówką ze schodami. Poprzednie wejście znajdowało się 7 metrów nad ziemią z krużgankiem połączonym z pałacem.

W tym miejscu stała druga brama zamkowa.

Dziedziniec dziś z przyjemnym miejscem do odpoczynku przed Schroniskiem Dr Hrstky.

Wewnętrzny zamek. Pierwotnie był tylko prostym budynkiem mieszkalnym z wieżą i podwórkiem, dopiero później rozbudowany w przestronny pałac z wielu pomieszczeniami. Budynki były według dawnych ilustracji zakończone krużgankami i blankami oraz czworospadowym dachem. W piwnicach przechowywano wino, artykuły spożywcze, suszone owoce, produkty potrzebne do funkcjonowania zamku, na piętrach były pokoje mieszkalne, na górnym piętrze mieszkała drużyna i nieliczna załoga 3–5 ludzi strzegących zamku.

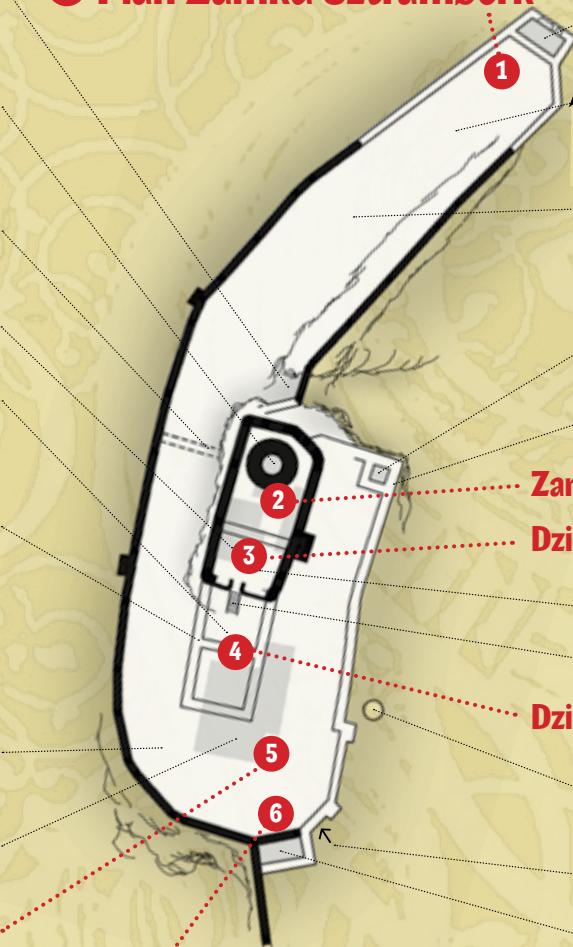
Dziś dolny dziedziniec obok Dzrzewionki na murach oferuje miejsce do odpoczynku z pięknym widokiem.

Szara powierzchnia wyznacza zasięg dzisiejszego Schroniska Dr Hrstky (pierwotnie schroniska Rašíny z 1925 r.).

Jaskinia Grota Slámy

Plan Zamku Sztramberk

1 Plan Zamku Sztramberk

Brama do zamku stała przy murach miejskich. W pobliżu pierwotnego wejścia stoi współczesna brama.

Droga do przedbramia była zamknięta z obu stron korytarzem.

Przedbramie powstało pewnie dopiero po przyznaniu praw miejskich.

Pozostałości wschodniej bramy nad miastem.

Ściany zewnętrzne wzmacniane filarami. Za nimi stały stajnie i budynki gospodarcze, kuźnia, drewutnia, szopa.

Zamek Sztramberk

Dzieje stanicy Jaroňka

Dziś górny dziedziniec obok stanicy Jaroňka u miejscem widokowym.

Dzieje Schroniska Dr Hrstky

Brama wewnętrznego zamku pewno nie była wyposażona w most zwodzony i była zamknięta talko kratą i wrotami.

Cysterna na wodę lub studnia.

Wejście do zamku po schodach z rynku.

Zachodnia wieża strzegąca wejścia do miasta.

1–6 umieszczenie tablic informacyjnych

Rekonstrukcję zamku i plan zamku przygotował Rostislav Vojkovský dla serii przewodników „Putujeme po hradech a zámcích“

Projekt vznikl
za příspěv Nadace ČEZ

Moravskoslezský
kraj

R. JELÍNEK

Partneri hradu Štramberk:

2 Witamy was na zamku Sztramberk!

Zamek Sztramberk – ruiny zamku, którego pochodzenie nie jest znane. Łączony jest on z administraniem posiadłości ziemskich tego terenu czy obroną granic ziemskich. Najnowsze prace za budowniczego zamku uważają ród szlachecki Beneszowiców, ewent. olomunieckie księążęta z rodu Przemyślidów po 1200 roku. W XIII wieku zamek był w posiadaniu duchownego i rycerskiego zakonu templariuszy (patrz T. J. Pešina, *Prodromus Moraviographiae*, 1663). Po rozwiązaniu zakonu w 1312 r. zamek był w posiadaniu króla czeskiego Jana Luksemburczyka, a w latach 1333–1346 margrabiego morawskiego Karola, późniejszego króla czeskiego Karola IV. Od 1350 r. (1359 jako castrum Strallenberg) przez 25 lat był majątkiem założyciela miasta, margrabiego morawskiego Jana Henryka, od 1375 roku zaś jego syna, margrabiego Joszta Luksemburczyka. Najbardziej znamienitymi właścicielami zamku po r. 1380 była morawsko-śląska linia rodu Beneszowiców – panów z Krawarów (do roku 1433). Po roku 1533 zamek zaczął stopniowo pustoszeć.

W latach 1901–1903 okrągła wieża została przykryta dachem i przebudowana na wieżę widokową według projektu znanego praskiego architekta Kamila Hilberta. Mury zewnętrzne w niektórych fragmentach zostały dobudowane i ustawione dwie bramy zamkowe. Gotycka wieża zamku z otoczeniem i przyległymi odcinkami umocnień (NZK), dla której przyjęła się nazwa Trúba (potocznie Okraglak), tworzy wyraźną dominantę miasta, które od roku 1994 jest jej właścicielem.

4 Dzieje Schroniska Dr Hrstky

Budowę Schroniska Rašíny rozpoczęto z wiosną 1925 roku według planów architekta Františka Grossmana z oddziału Zubří i 1 sierpnia oddano schronisko do dyspozycji turystom. W schronisku na parterze przygotowano dwie sale noclegowe dla 14 osób – 10 dla mężczyzn, 4 dla kobiet. Na pierwszym piętrze, na które wchodziono przez wołoską werandę, były dwa pokoje dla 12 osób. Korytarz był ozdobiony fotografiami sztramberskich uliczek. Lasek przed schroniskiem oferował turystom przyjemny cień. W 1928 roku odnowiono mury obronne i udostępniono dziedzinie turystom (także zmotoryzowanym). Po II wojnie światowej nazwę Schroniska Rašíny zmieniona na Schronisko Dr Hrstky.

Dodajmy, że budynek stoi w miejscu pierwotnego tzw. pałacu dolnego, od którego prowadził most zwodzony do drugiego budynku pod Trubą (górnego pałacu, który stał mniej więcej w miejscu dzisiejszej stacji Jaroňka).

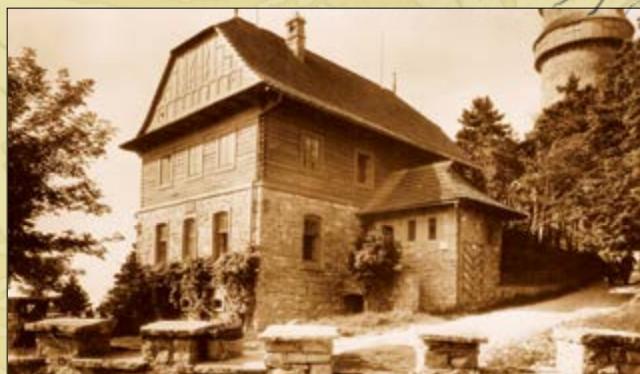

Foto: archiwum Muzeum Nowej Polski

Foto: archiwum Muzeum Nowej Polski

3 Dzieje stacji Jaroňka

Już w 1904 roku trzeba było wybudować schronienie dla wycieczkowiczów i turystów. Niewielkim nakładem wybudowano drewnianą, gontem krytą werandę. Niestety, podczas jednej z wiosennych burz w 1905 roku wietrzna nawałnica zmiotła werandę w dolinę.

Ostrawski architekt Josef Pokorný chętnie i bezinteresownie opracował w ciągu trzech miesięcy plany nowego drewnianego schroniska. W ciągu kolejnych trzech miesięcy pod nadzorem pana architekta i dzięki pomocy strajkujących wtedy robotników ko-przywnickiej fabryki wagonów turyści wybudowali schronisko za ogólną sumę tysiąc złotych.

Szerugi turystów rozrastały się, stacja „U Mědín-ků” smagana wiatrem i burzami nie mogła spełniać wymogów napływającej fali turystów. Dlatego na zgromadzeniu ogólnym w 1924 roku zdecydowano

zimą przebudować stację, poszerzyć i wyposażyć. W ten sposób powstała w tym miejscu stacja Jaroňka. Budynek z elementami sztuki ludowej zaprojektował Bohumír Jaronček.

Foto: archiwum Kolekcji Właszczyzny Morawskiej

5 Jaskinia Grota Slámy

Przy kopaniu fundamentów pod schronisko Dr. Hrstky w 1924 roku odkryto szczelinową jaskinię o głębokości 54 metry. Jaskinię nazwano imieniem autora opowiadań i działacza odrodzenia narodowego

Dr Františka Slámy, który w swych opowiadaniach i owieściach często wspominał miejsca pod zamkiem Sztramberk.

Do jaskini można zazrzesić w godzinach otwarcia a wejście do niej znajdzicie pod schroniskiem Dr Hrstky obok Drzewionki na murach.

Jaskinia powstała przez naturalne gravitacyjne procesy w wapiennym masywie pod schroniskiem Dr Hrstki. Korytarze tak powstałych jaskiń są wąskie, wysokie i regularnie kształtowane. Na głębokości około 40 m widoczne są

niewielkie stalaktyty. Jaskinia o głębokości 51 m jest drugą najgłębszą jaskinią szczelinową w Czech Republice (pierwsze miejsce należy do Jaskini Kněhyně o głębokości 57,5 metra).